

Demokratická **opozice**

ve **Venezuele**

nositelka Sacharovovy ceny za rok 2017

Od roku 1988 uděluje Evropský parlament Sacharovovu cenu za svobodu myšlení osobnostem a organizacím, které výjimečným způsobem přispěly k boji za lidská práva.

Demokratická opozice ve Venezuele

Demokratická opozice ve Venezuele: Národní shromáždění (Julio Borges) a všichni političtí vězni, které uvádí organizace Foro Penal Venezolano a jejichž představiteli jsou Leopoldo López, Antonio Ledezma, Daniel Ceballos, Yon Goicoechea, Lorent Saleh, Alfredo Ramos a Andrea Gonzálezová

Venezuela prochází již několik let politickou krizí. Vládnoucí strana postupně omezovala právní stát a ústavní pořádek, až nakonec v březnu 2017 Nejvyšší soud zbavil demokraticky zvolené Národní shromáždění jeho legislativních pravomocí. Předseda Národního shromáždění Julio Borges shrnul situaci ve Venezuele těmito slovy: „Ve Venezuele nejde jen o politickou konfrontaci. Je to naprosto zásadní, existenční, hodnotový střet.“

Ve stejné době přesáhl počet politických vězňů šesti set. Vyplývá to z nejnovější zprávy organizace Foro Penal Venezolano (Venezuelské trestněprávní fórum), významné venezuelské lidskoprávní organizace poskytující bezplatně právní pomoc osobám s omezenými ekonomickými zdroji, které jsou svévolně zadržovány či se staly obětí mučení nebo násilí při protestních akcích. Mezi politickými vězni jsou význační představitelé opozice Leopoldo López, Antonio Ledezma, Daniel Ceballos, Yon Goicoechea, Lorent Saleh, Alfredo Ramos a Andrea Gonzálezová.

Čelný představitel venezuelské opozice Leopoldo López strávil více než tři roky ve vazbě, než mu byl letos v červenci trest dočasně zmírněn na domácí vězení. V srpnu však byl znovu uvězněn. Další přední opoziční politik a bývalý starosta Caracasu Antonio Ledezma je v domácím vězení už od roku 2015 a uvěznění jsou i jeho kolegové Alfredo Ramos a Daniel Ceballos, kteří byli starosty Iribarrenu a San Cristobalu, stejně jako studentský aktivista Lorent Saleh. Mezi politickými vězni jsou i dva španělští občané Andrea Gonzálezová a Yon Goicoechea.

Od počátku roku bylo více než 130 disidentů zavražděno a více než 500 protiprávně uvězněno.

Andrej Sacharov

Andrej Sacharov (1921–1989) byl renomovaný fyzik, obhájce lidských práv, disident a zastánce reform v Sovětském svazu. Tento otec sovětské vodíkové bomby se jako jeden z průkopníků jaderné fyziky stal ve svých 32 letech plnohodnotným členem Akademie věd Sovětského svazu. Od konce padesátých let si však začal s rostoucími obavami všímat dopadů jaderných zkoušek a začal přemýšlet o politických a morálních důsledcích své práce, která by mohla způsobit smrt mnoha milionů lidí. V 60. letech kritizoval závody v jaderném zbrojení a za trest mu byl udělen zákaz veškeré práce na přísně utajovaných armádních projektech a přišel také o své výsady.

V 70. letech se stal jedním ze zakladatelů Výboru pro lidská práva v Sovětském svazu a začal se věnovat obraně lidských práv a obětí politických procesů. V roce 1972 se oženil s Jelenou Bonnerovou, která byla rovněž aktivistkou bojující za lidská práva. I přes silící tlak ze strany státu usiloval Andrej Sacharov o propuštění opozičních aktivistů

a stal se jedním z nejdůležitějších kritiků sovětského režimu a ztělesněním boje proti potlačování základních práv. Slovy Nobelova výboru, který mu v roce 1975 udělil cenu za mír, se stal „hlasem svědomí lidstva“. Cenu mu nebylo dovoleno si osobně převzít, avšak represe, ale ani vyhnanství nedokázaly zlomit jeho vzdor.

Do vyhnanství v uzavřeném městě Gorkij byl Andrej Sacharov poslán v roce 1980 poté, co veřejně vystoupil na protest proti vojenskému zásahu Sovětského svazu v Afghánistánu v roce 1979. Ve vyhnanství žil pod přísným dohledem policie. Jako výraz uznání za celoživotní úsilí Andreje Sacharova v oblasti lidských práv začal Evropský parlament v roce 1988 udílet cenu, která nese jeho jméno. Slovy Jean-Françoise Deniaua, který stál v čele této iniciativy, byl Sacharov „evropským občanem, který ztělesňuje svobodu myšlení a projevu a který se kvůli svému přesvědčení a svědomí rozhodl vzdát všech svých materiálních výhod a poct“.

Sacharovova Cena

Sacharovova cena za svobodu myšlení, která byla poprvé udělena v roce 1988 Nelsonu Mandelovi a Anatoliji Marčenkovi, je nejvyšším oceněním Evropské unie za činnost v oblasti lidských práv. Je udělována jednotlivcům, skupinám a organizacím, kteří mimořádným způsobem přispěli ke svobodě myšlení. Prostřednictvím této ceny a sítě jejích nositelů poskytuje EU podporu laureátům ceny a pomáhá jim v jejich činnosti.

Mezi laureáty ceny byli disidenti, političtí představitelé, novináři, právníci, aktivisté občanské společnosti, spisovatelé, matky, manželky, představitelé menšin, skupina aktivistů vystupující proti terorismu, míroví aktivisté, aktivista bojující proti mučení, karikaturista, dlouholetí „vězni svědomí“, režisér, OSN jako celek, a dokonce i dítě bojující za právo na vzdělání. Oceňuje především svobodu projevu, ochranu práv menšin, dodržování mezinárodního práva a rozvoj demokracie a právního státu.

O udělení Sacharovovy ceny, s níž je spojen finanční příspěvek ve výši 50 000 EUR, jedná Evropský parlament na slavnostním

plenárním zasedání ve Štrasburku ke konci každého roku. Kandidáty navrhnou politické skupiny nebo i jednotliví poslanci, kteří ovšem musí získat podporu alespoň čtyřiceti poslanců. Své kandidáty představí na společné schůzi Výboru pro zahraniční věci, Výboru pro rozvoj a podvýboru pro lidská práva, jejichž členové pak zvolí tři kandidáty do užšího výběru. O vítězi či vítězích Sacharovovy ceny pak rozhoduje Konference předsedů – orgán Evropského parlamentu, v jehož čele stojí předseda Parlamentu a jehož členy jsou představitelé všech politických skupin v EP. Proto je rozhodnutí o nositelích Sacharovovy ceny skutečně evropskou volbou.

Laureáti

- 2017** Demokratická opozice ve Venezuele
- 2016** Nádija Murádová a Lamjá Hadží Bašárová
- 2015** Ráíf Badawí
- 2014** Denis Mukwege
- 2013** Malalaj Júsufzaiová
- 2012** Nasrín Sotúdeová a Džafar Panahí
- 2011** Arabské jaro: Muhammad Buazízí, Alí Farzat, Asma Mahfúzová, Ahmad as-Sanusí a Razán Zajtúnaová
- 2010** Guillermo Fariñas
- 2009** Memorial
- 2008** Chu Ťia
- 2007** Sálíh Mahmúd Muhammad Usmán
- 2006** Aljaksandar Milinkevič
- 2005** *Damas de Blanco*, Hauwa Ibrahimová, Reportéři bez hranic
- 2004** Běloruská asociace novinářů
- 2003** Generální tajemník Organizace spojených národů Kofi Annan a všichni zaměstnanci OSN
- 2002** Oswaldo José Payá Sardiñas
- 2001** Izzat Ghazzáwí, Nurit Peledová-Elhananová, Dom Zacarias Kamwenho
- 2000** *¡BASTA YA!*
- 1999** Xanana Gusmão
- 1998** Ibrahim Rugova
- 1997** Salima Ghezaliová
- 1996** Wej Ťing-šeng
- 1995** Leyla Zanaová
- 1994** Taslima Nasrínová
- 1993** *Oslobođenje*
- 1992** *Las Madres de Plaza de Mayo*
- 1991** Adem Demaçi
- 1990** Aun San Su Ťij
- 1989** Alexander Dubček
- 1988** Nelson Rolihlahla Mandela, Anatolij Marčenko

Andrej Sacharov s manželkou Jelenou Bonnerovou

© Yury Rost

Fotografie na titulní straně

© EU 2017 - EP/AP Images / Ariana Cubillos

Print:
ISBN 978-92-846-1895-8
doi:10.2861/379872
QA-06-17-130-CS-C

PDF:
ISBN 978-92-846-1876-7
doi:10.2861/607758
QA-06-17-130-CS-N

europarl.europa.eu/sacharov
#SacharovovaCena